

УДК 336.76(477)

Харабара Віолетта Миколаївна*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
ORCID: 0000-0002-8555-6440*<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-4-7>

СТРУКТУРА ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. В умовах ескалації збройного конфлікту в Україні фінансовий ринок зазнає суттєвого деструктивного впливу, що проявляється у нестабільності обмінного курсу гривні, зниженні довіри до фінансової системи та ускладненні довгострокового планування. Посилення фінансових ризиків супроводжується впливом інвестиційного капіталу, знеціненням цінних паперів і погіршенням інвестиційного клімату. За таких умов економічні агенти схильні обмежувати інвестиційну активність, надаючи перевагу збереженню активів у стабільніших формах. У результаті стабільне функціонування фінансового ринку набуває ключового значення як необхідна передумова розвитку реального сектору економіки та ефективного перерозподілу фінансових ресурсів.

Метою статті є дослідження та систематизація теоретичних підходів до визначення суті фінансового ринку, а також комплексний аналіз механізму його функціонування в умовах воєнної економіки України.

Методи. У статті застосовано комплекс кількісних і якісних методів дослідження, зокрема аналіз і узагальнення наукових підходів до визначення сутності фінансового ринку, структурно-функціональний аналіз його сегментів, оцінювання впливу макроекономічних чинників на його функціонування, а також причинно-наслідковий аналіз процесів валютного регулювання та інвестиційної активності; крім того, використано системний підхід для дослідження механізму функціонування фінансового ринку в умовах воєнної економіки.

Результати. У статті обґрунтовано теоретичні засади функціонування фінансового ринку та узагальнено підходи до визначення його сутності в умовах воєнної економіки. Зокрема, уточнено зміст фінансового ринку як багатофункціональної системи перерозподілу фінансових ресурсів, що забезпечує не лише інвестиційні процеси, а й підтримання ліквідності, покриття касових розривів і управління фінансовими ризиками. Доведено, що в умовах макроекономічної нестабільності ключову роль у забезпеченні його ефективного функціонування віграють механізми державного регулювання, зокрема інструменти монетарної політики, валютного контролю та банківського нагляду. Визначено особливості функціонування основних сегментів фінансового ринку (грошового, валютного, кредитного та фондового) та їх взаємозв'язок у процесі забезпечення фінансової стабільності. Обґрунтовано вплив валютного курсу, процентної ставки та зовнішньоекономічної діяльності на розвиток фінансового ринку, що дозволяє комплексно оцінювати його стан і визначати напрями підвищення ефективності функціонування в умовах воєнної економіки.

Висновки. Фінансовий ринок є складною багаторівневою системою, що забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між економічними агентами та виконує ключові функції у фінансовій системі держави. Його ефективне функціонування є необхідною умовою економічного розвитку. Механізм функціонування фінансового ринку охоплює взаємодію різних сегментів і інструментів, а також



Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

систему державного регулювання, спрямовану на забезпечення стабільності. В умовах воєнної економіки зростає значення монетарної політики, валютного регулювання та банківського нагляду.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізом функціонування фінансового ринку України в умовах воєнної та післявоєнної економіки, зокрема з оцінюванням впливу макроекономічної нестабільності на поведінку учасників ринку, динаміку валютного курсу та інвестиційні процеси. Особливої актуальності набуває проведення емпіричних досліджень із використанням статистичних даних, а також моделювання ефективності інструментів державного регулювання фінансового ринку.

Ключові слова: фінансовий ринок, домогосподарства, інвестиційний клімат, фінансові ризики, монетарна політика, фінансова стабільність.

Постановка проблеми. В умовах ескалації збройного конфлікту на території України національний фінансовий ринок зазнає суттєвого деструктивного впливу, що проявляється у значних коливаннях обмінного курсу гривні на валютному ринку. Зазначена курсова нестабільність негативно позначається на рівні довіри домогосподарств до органів державної влади, національної фінансової системи та вітчизняної економіки загалом, а також створює об'єктивні перешкоди для здійснення суб'єктами господарювання обґрунтованого довгострокового прогнозування та стратегічного планування операційної діяльності. Особливої уваги заслуговує той факт, що курсова нестабільність стимулює активізацію використання іноземних валют у тіншовому секторі економіки, що додатково ускладнює реалізацію заходів монетарної політики. Не менш гострою залишається проблема кризових явищ у фінансовому секторі, які зумовлюють відплив інвестиційного капіталу за межі країни. В умовах фінансової турбулентності спостерігається стійка тенденція до знецінення цінних паперів на тлі різкого зростання рівня фінансових ризиків. Сукупність зазначених факторів формує несприятливий інвестиційний клімат, що є одним із визначальних чинників гальмування економічного зростання держави. За умов структурної невизначеності як корпоративні, так і індивідуальні економічні агенти схильні відмовлятися від інвестиційної діяльності, надаючи перевагу збереженню активів у відносно стабільних інструментах, зокрема в іноземній валюті. З огляду на викладене, слід констатувати, що, попри неспроможність фінансового ринку самостійно забезпечити економічне зростання України, його стабільне функціонування є неодмінною передумовою розвитку реального сектора національної економіки. При цьому реалізація активної інвестиційної політики є практично неможливою без належного доступу до фінансових ресурсів, формування яких можливе лише за умови ефективного перерозподілу заощаджень домогосподарств та інших учасників фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливим напрямом дослідженнями структурних особливостей вітчизняного фінансового ринку. Зокрема, Благун І. [1], досліджує феномен банкоцентричності українського фінансового ринку, що відображає домінуючу роль банківського сектору у фінансовому посередництві. Гаряга Л. [5] здійснює ґрунтовний контент-аналіз теоретичних підходів до трактування сутності фінансового ринку, систематизуючи наявні концептуальні позиції у цій сфері.

У площині регуляторної проблематики вагомий внесок здійснює Дороніна І. [6], яка проводить порівняльний аналіз механізмів регулювання фінансового ринку в Україні. Коваленко В. [7] зосереджується на дослідженні поточних структурних дисбалансів, ризиків та проблем розвитку фінансового ринку України. Нестеренко О. [9], Бондаренко Є. [9], Лютий І. О. [13] та Нікіфоров П. О. [14] аналізують актуальні тенденції та сучасний стан вітчизняного фінансового ринку.

Метою статті є дослідження та систематизація теоретичних підходів до визначення суті фінансового ринку, а також комплексний аналіз механізму його функціонування в умовах воєнної економіки України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Існує кілька підходів до визначення сутності фінансового ринку. З організаційного погляду фінансовий ринок розглядають як сукупність фінансових інститутів, що здійснюють емісію, купівлю та продаж фінансових інструментів [3, с. 18]. З організаційного погляду, фінансовий ринок доцільно розглядати як цілісну систему взаємопов'язаних учасників економічної діяльності, що включає суб'єктів господарювання, домогосподарства та розгалужену фінансову інфраструктуру. До складових елементів такої системи належать фондові біржі, банківські установи, регуляторні та наглядові органи у сфері фінансів, а також інші інституційні учасники відповідних економічних процесів. Фінансовий ринок як економічна категорія — це механізм, інструменти та учасники перерозподілу вільного грошового капіталу, а також сукупність економічних відносин, що є частиною виробничих відносин, пов'язаних із мобілізацією, нагромадженням та розподілом грошових коштів, призначених для розширеного відтворення [5, с. 26]. Особливої уваги потребує підсумковий фрагмент аналізованого визначення, в якому фінансовий ринок інтерпретується здебільшого як інструмент акумулювання фінансових ресурсів для цілей подальшого відтворення. Однак такий однозначний підхід видається методологічно недостатнім і не відображає повною мірою багатогранної природи фінансового ринку. Адже суб'єкти господарювання виходять на фінансовий ринок не лише з метою залучення ресурсів для інвестування та розширення основної діяльності. Поряд

із підприємницькими структурами активними учасниками фінансового ринку є фізичні особи, чії мотиви можуть зводитися, зокрема, до формування особистих заощаджень. Водночас підприємства можуть звертатися до інструментів фінансового ринку для оперативного залучення коштів із метою усунення касових розривів або поповнення оборотного капіталу. Таким чином, забезпечення розширеного відтворення є лише однією з багатьох цілей, що зумовлюють участь економічних агентів у фінансовому ринку.

З огляду на викладене, вважаємо за доцільне сформулювати авторське визначення досліджуваної категорії. На нашу думку, фінансові ринки являють собою сукупність механізмів, інструментів та учасників, що забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів для досягнення різноманітних цілей: подолання касових розривів, поповнення оборотного капіталу, фінансування розширеного відтворення, ефективного розміщення тимчасово вільних коштів з метою отримання додаткового доходу, а також вирішення інших завдань у межах фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

У науковій літературі існує значна кількість підходів до сегментування та визначення структури фінансового ринку. Найпоширенішими класифікаційними ознаками є строк використання залучених коштів і вид фінансового інструменту (Рис. 1).

Ринок капіталів є складовою частиною фінансового ринку, на якій здійснюється перерозподіл фінансових ресурсів через інструменти зі строком обігу понад один рік. Підприємства та організації виходять на ринок капіталів з метою залучення довгострокового фінансування для реалізації інвестиційних проектів, розширення діяльності, придбання інших суб'єктів господарювання та досягнення інших стратегічних цілей, що потребують довгострокових ресурсів. Слід зазначити, що для залучення довгострокового капіталу може використовуватися широкий спектр фінансових інструментів, зокрема акції, облігації, довгострокові кредити банків та інших фінансових установ тощо.

Грошовий ринок забезпечує державні органи та великі суб'єкти господарювання короткостроковими фінансовими ресурсами строком до одного року. До цього сегменту також належать операції, пов'язані з тимчасовим залученням коштів підприємствами та іншими організаціями на аналогічний період.

До інструментів грошового ринку традиційно відносять короткострокові облігації, казначейські векселі, комерційні векселі та інші подібні цінні папери. Фінансові ресурси, що обертаються на грошовому ринку, використовуються передусім для покриття касових розривів, тобто для вирівнювання ситуацій, за яких поточні зобов'язання перевищують найбільш ліквідні активи підприємства. Окрім цього, короткострокові позики та кредити залучаються з метою поповнення оборотного капіталу для забезпечення виконання господарських угод, а також для фінансування різноманітних торговельних операцій.

Необхідно підкреслити, що розмежування фінансового ринку на грошовий та ринок капіталів є певною мірою умовним. На практиці короткострокове і довгострокове фінансування нерідко здійснюється в межах одних і тих самих фінансових установ. Зокрема, підприємства та організації можуть отримувати кредити в комерційних банках як на строк до одного року, так і на триваліший період.

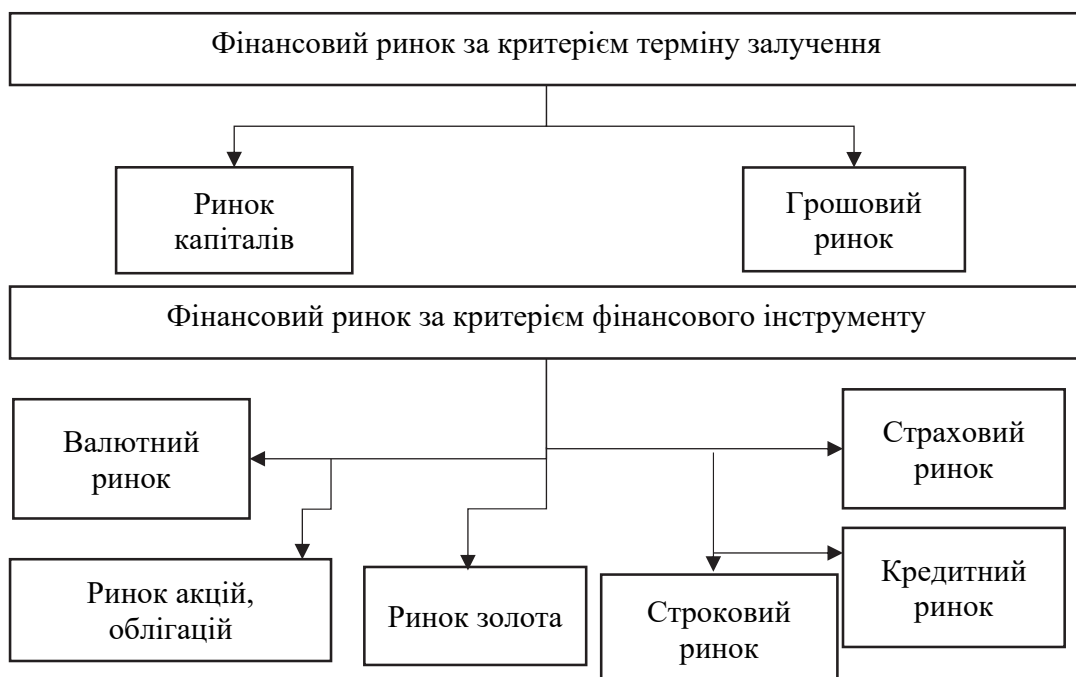


Рис. 1. Структура фінансового ринку

З огляду на те, що банківський сектор є найбільш поширеним сегментом фінансового ринку серед населення, саме тут зосереджено значну частину фінансових ресурсів, що уможливило залучення суб'єктами господарювання кредитних коштів для фінансування своєї діяльності. Банківські установи надають кредити як на короткостроковій, так і на довгостроковій основі. У кредитних операціях переважно використовується національна валюта, однак для обслуговування зовнішньоекономічної діяльності широко застосовуються долар США, євро та інші іноземні валюти.

Банківські установи, як ключові учасники кредитного ринку, пропонують широкий спектр фінансових послуг, орієнтованих як на юридичних осіб, так і на фізичних осіб. Серед найбільш поширених інструментів кредитного ринку виділяють споживче кредитування, інвестиційне кредитування, іпотечне кредитування, кредитування для поповнення оборотного капіталу, кредитні лінії тощо.

Фінансовий ринок відіграє визначальну роль у фінансовій системі держави, являючи собою платформу, на якій фізичні особи, інституційні учасники та органи державної влади здійснюють операції з фінансовими інструментами акціями, облігаціями, валютами, товарними активами та деривативами. Суттєвою функцією фінансового ринку є також перерозподіл ризиків між учасниками. Зокрема, за допомогою похідних інструментів опціонів та ф'ючерсів інвестори отримують можливість передавати ризики, пов'язані з певними активами, іншим сторонам, що сприяє ефективному управлінню інвестиційними портфелями та мінімізації потенційних збитків.

Поряд із забезпеченням ліквідності та розподілом капіталу, фінансовий ринок виконує важливу макроекономічну функцію. Він слугує індикатором стану національної економіки, відображаючи рівень економічної активності, інфляційні очікування та стабільність фінансової системи загалом. З огляду на це, органи державного регулювання та центральні банки здійснюють систематичний моніторинг тенденцій розвитку фінансового ринку в контексті реалізації заходів макроекономічного управління.

Перш за все слід вказати, що механізм в контексті функціонування фінансового ринку означає організаційно-правове забезпечення, прийоми фінансового планування, сукупність фінансових, важелів впливу, методів, інструментів [19, с. 56]. Можемо зазначити, що механізм функціонування фінансового ринку є комплексним утворенням, що інтегрує в собі механізми функціонування окремих сегментів: валютного ринку, грошового ринку, кредитного ринку, фондового ринку, ринку дорогоцінних металів, ринку цифрових фінансових активів та страхового ринку (Рис. 2).



Рис. 2. Модель механізму функціонування фінансового ринку

Джерело: складено автором на основі [8, с. 57]

Доцільно розглянути окремі механізми. Структура органів державного регулювання українського ринку цінних паперів представлена на рис. 3.

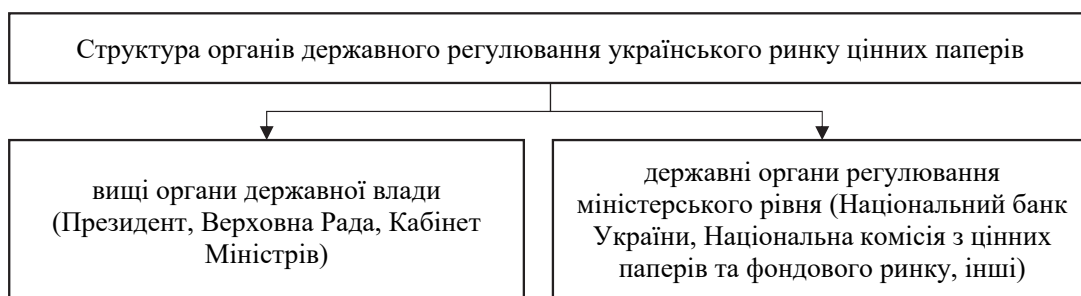


Рис. 3. Структура органів державного регулювання українського ринку цінних паперів

Джерело: складено автором на основі [9; 10; 11]

Законодавче регулювання є одним із ключових елементів механізму функціонування ринку цінних паперів. Держава формує правову базу, що визначає порядок діяльності ринку та його учасників. До основних об'єктів такого регулювання належать: зобов'язання щодо оприлюднення фінансової інформації, заборона використання інсайдерських даних у комерційних цілях, а також протидія маніпулятивним практикам.

Не менш значущим структурним елементом зазначеного механізму є інституційний нагляд із боку уповноважених регуляторних органів. У межах своїх повноважень вони здійснюють систематичний моніторинг дотримання встановлених державою норм і стандартів. Зокрема, до їхньої компетенції належить контроль за торговельними операціями на фондовому ринку, проведення розслідувань у разі виявлення ознак правопорушень, а також застосування відповідних санкцій до суб'єктів, що порушують чинне законодавство.

Окремою складовою досліджуваного механізму виступають торговельні інструменти, покликані забезпечувати рівновагу між ринковим попитом і пропозицією. Серед таких інструментів особливої уваги заслуговують маркет-мейкінг як спосіб підтримання ринкової ліквідності, цінові обмеження як засіб запобігання надмірній волатильності, а також алгоритмічні торговельні операції, що здійснюються в автоматичному режимі.

Монетарна та кредитна політика також впливає на відповідні процеси. Уряди можуть регулювати ринок цінних паперів, впливаючи на доступність та вартість кредитів. Це може включати встановлення процентних ставок, контроль грошової маси та регулювання діяльності центральних банків. Як результат, змінюється привабливість інструментів на фондовому ринку [8, с. 55].

Суттєвий вплив на функціонування ринку цінних паперів справляє також податкова політика держави, яка безпосередньо визначає рівень дохідності інвестиційної діяльності. Інструментами такого впливу слугують, зокрема, податок на приріст капіталу, податок на дивідендні виплати та інші фіскальні важелі, що прямо позначаються на загальній прибутковості інвестицій у фінансові інструменти.

У цілому сукупність методів державного регулювання ринку цінних паперів може бути систематизована за критерієм характеру впливу на два основні блоки, прямі та непрямі методи регулювання (рис. 4).

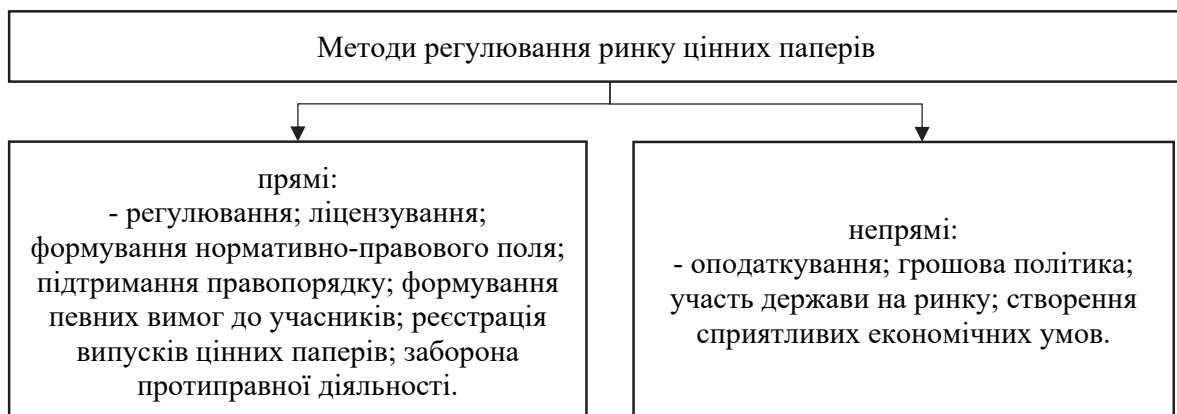


Рис. 4. Методи регулювання ринку цінних паперів

Джерело: складено автором на основі [2; 4]

Важливим об'єктом дослідження є механізм функціонування валютного ринку, невід'ємною складовою якого виступає курсоутворення під впливом дій фінансового регулятора та держави в цілому. У даному контексті необхідно зазначити, що в Україні офіційно запроваджено режим плаваючого валютного курсу гривні. Водночас в умовах воєнного часу ситуація набуває більш складного характеру: спостерігаються окремі прояви елементів фіксованого курсоутворення, зокрема щодо валютних операцій, які здійснюються волонтерськими організаціями. За звичайних обставин діє режим плаваючого курсу, що передбачає ринкове формування вартості національної валюти залежно від поточної кон'юнктури міжнародних грошових потоків.

Разом із тим зміна валютного режиму є лише одним із інструментів державного регулювання курсової політики. До інших вагомих важелів впливу належать коригування облікової ставки центрального банку, операції з поповнення або використання золотовалютних резервів, регулювання нормативів обов'язкового резервування, а також участь центрального банку у торгах на фінансових ринках як покупця чи продавця активів.

Зокрема, як проілюстровано на рис. 5, підвищення ключової ставки зумовлює зростання ставки овер-найт, що, своєю чергою, сприяє зміцненню курсу національної валюти внаслідок підвищення дохідності інструментів, номінованих у ній. Зворотна залежність проявляється у тому, що зниження ключової ставки

може стимулювати вплив капіталу до іноземних валют із вищим співвідношенням дохідності та ризику. Однак у довгостроковій перспективі зменшення базової ставки сприяє активізації розвитку реального сектору економіки, що, у підсумку, забезпечує зміцнення курсу національної валюти завдяки нарощуванню експортного потенціалу країни.

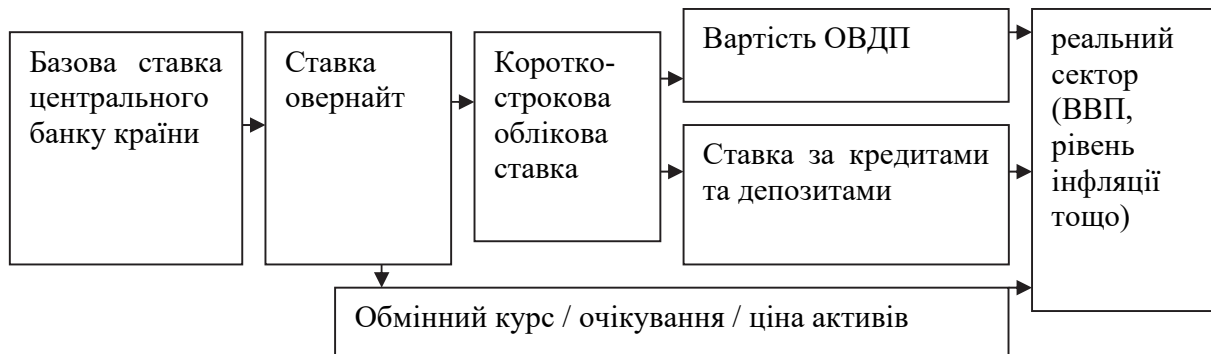


Рис. 5. Механізм впливу ключової ставки НБУ на курс валюти і валютний ринок

Джерело: складено автором на основі [6, с. 72; 7]

До чинників, що справляють істотний вплив на формування поточного валютного курсу, належить також зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання. Інтенсивність валютних потоків безпосередньо визначає насиченість національного валютного ринку іноземною валютою і, відповідно, обумовлює її відносну вартість щодо гривні.

У зазначеному контексті нарощування експортної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання створює передумови для зміцнення курсу національної валюти. Натомість активізація імпорту споживчих товарів, комплектуючих виробів, матеріалів, сировини та основних засобів зумовлює вплив іноземної валюти з внутрішнього ринку, що закономірно призводить до знецінення гривні.

Окремої уваги заслуговує механізм функціонування та регулювання банківського сектору. Національний банк України здійснює регламентацію методології розрахунку ключових пруденційних показників, зокрема показників кредитного ризику, достатності регулятивного капіталу, а також параметрів валютних операцій та інвестиційних позицій. У сфері адаптації міжнародних стандартів НБУ послідовно здійснює гармонізацію національного регуляторного середовища з положеннями Базельського комітету з банківського нагляду, спрямованими на забезпечення фінансової стійкості банківських установ у глобальному масштабі. На сучасному етапі в Україні активно впроваджуються вимоги стандарту «Базель III», останнім із елементів якого було введено системний буфер капіталу.

Окрім регламентації аналітичних процедур, центральний банк здійснює суттєвий вплив на інструментарій, що застосовується банківськими установами у своїй діяльності. Зокрема, це стосується порядку формування резервів під кредитний портфель: у разі провадження банком надмірно ризикованої кредитної політики обсяг обов'язкових резервів зростає до значних розмірів, що істотно обмежує можливість подальшого кредитування. Саме тому банківські установи об'єктивно зацікавлені у формуванні якісної структури активів, яка забезпечувала б належний рівень їхньої фінансової стійкості.

Безумовно, розглянуті механізми становлять лише частину тих регуляторних інструментів, що функціонують у межах фінансового ринку в цілому.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження узагальнено теоретичні засади функціонування фінансового ринку. Визначено, що фінансовий ринок є сукупністю інституцій, інструментів і механізмів, які забезпечують ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між економічними суб'єктами з метою підтримки їх фінансової діяльності та розвитку. Обґрунтовано ключові функції фінансового ринку, серед яких: ціноутворююча, посередницька, акумулятивна, інформаційна, інвестиційна та функція управління ризиками. Встановлено, що фінансовий ринок функціонує як складна багаторівнева система, яка охоплює взаємопов'язані сегменти (грошовий, валютний, кредитний, фондовий, страховий тощо), регулювання яких здійснюється за допомогою прямих і непрямих інструментів державного впливу. Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом функціонування фінансового ринку України в умовах воєнної та післявоєнної економіки, зокрема з оцінюванням впливу макроекономічної нестабільності на поведінку учасників ринку, динаміку валютного курсу та інвестиційні процеси. Особливої актуальності набуває проведення емпіричних досліджень із використанням статистичних даних, а також моделювання ефективності інструментів державного регулювання фінансового ринку.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Благун І. І. Банкоцентричність фінансового ринку України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. № 1. С. 202–209. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-35>
2. Благун І. І. Стійкість банківської системи України в умовах турбулентності фінансового ринку: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08. Суми, 2021. 455 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/5d13599e-5ccb-4bd9-bd0c-92131d573f73> (дата звернення: 23.02.2026).
3. Благун І. І. Фінансовий ринок України — сучасний погляд на сутність поняття. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. № 2. С. 13–20. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/17/2-13-20.pdf> (дата звернення: 23.02.2026).
4. Гаркавенко В., Грінько І. Вплив цифровізації на трансформацію глобального фінансового ринку. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/956> (дата звернення: 20.03.2023).
5. Гаряга Л. Фінансовий ринок: контент-аналіз особливостей трактування. *Socio-economic relations in the digital society*. 2021. 2, № (41). С. 24–30. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/422> (дата звернення: 20.03.2023).
6. Дороніна І. І. Регулювання фінансового ринку в Україні та ЄС. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 7. С. 70–76. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.7.70
7. Коваленко В. В. Ринок цінних паперів в умовах структурних дисбалансів розвитку фінансового ринку України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. С. 172–178.
8. Кравченко А. С. Механізм функціонування фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства. *Наукові горизонти*. 2020. № 03 (88). С. 54–58. URL: <http://ir.polissiauniver.edu.ua/handle/123456789/10529> (дата звернення: 20.03.2023).
9. Нестеренко О. М., Бондаренко Є. Ю. Сучасний стан фінансового ринку України. *Збірник тез*. 2020. С. 43. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12901/1/Osoblyvosti_vprovadzhennia.pdf (дата звернення: 24.02.2026).
10. Онишко С., Венгуренко Т. До питання домінант концептуальної трансформації відносин у ланцюгу «фінансова система — фінансовий ринок — фінансове посередництво». *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1(25). С. 111–116. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/236042/234428> (дата звернення: 20.03.2023).
11. Сіренко Н. М., Боднар О. А., Шишпанова Н. О. Інституціональна інфраструктура фінансового ринку: теоретико-практичний аспект. *Modern Economics*. 2021. № 25(2021). С. 130–135. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-20)
12. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2023. Київ: НБУ, 2023. 80 с. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023> (дата звернення: 20.03.2024).
13. Лютий І. О., Крупка І. М. Пріоритети розвитку та суперечності функціонування вітчизняного ринку акцій. *Наукові праці НДФІ*. 2019. Вип. 2. С. 45–66.
14. Нікіфоров П. О., Потапенко Т. П. Монетарна політика НБУ та її вплив на стабільність фінансового ринку в умовах воєнного часу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2024. № 1. С. 78–87.
15. Фінансові ринки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets> (дата звернення: 20.02.2026).
16. Циганова Н. В. Взаємодія суб'єктів фінансового ринку в умовах поведінкової економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 2. С. 174–184. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-2-64-21>

References

1. Blahun, I. I. (2020). Bankotsentrychnist finansovoho rynku Ukrainy. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia*, (1), 202–209. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-35> [in Ukrainian].
2. Blahun, I. I. (2021). *Stiikist bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh turbulentnosti finansovoho rynku* (Doctoral dissertation, Sumy). Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/5d13599e-5ccb-4bd9-bd0c-92131d573f73> [in Ukrainian].
3. Blahun, I. I. (2019). Finansovyi rynek Ukrainy — suchasnyi pohliad na sutnist poniattia. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomika*, (2), 13–20. Retrieved from <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/17/2-13-20.pdf> [in Ukrainian].
4. Harkavenko, V., & Hrinko, I. (2021). Vplyv tsyfrovizatsii na transformatsiiu hlobalnoho finansovoho rynku. *Ekonomika ta suspilstvo*, (33). Retrieved from <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/956> [in Ukrainian].
5. Hariaha, L. (2021). Finansovyi rynek: kontent-analiz osoblyvostei traktuvannia. *Socio-economic relations in the digital society*, 2(41), 24–30. Retrieved from <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/422> [in Ukrainian].

6. Doronina, I. I. (2019). Rehuliuвання фінансового ринку в Україні та Ye S. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (7), 70–76. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.7.70> [in Ukrainian].
7. Kovalenko, V. V. (2019). Rynok tsinnykh paperiv v umovakh strukturnykh dysbalansiv rozvytku finansovoho rynku Ukrainy. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, 172–178 [in Ukrainian].
8. Kravchenko, A. S. (2020). Mekhanizm funktsionuvannya finansovoho rynku v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva. *Naukovi horyzonty*, (3(88)), 54–58. Retrieved from <http://ir.polissiauniver.edu.ua/handle/123456789/10529> [in Ukrainian].
9. Nesterenko, O. M., & Bondarenko, Ye. Yu. (2020). Suchasnyi stan finansovoho rynku Ukrainy. In *Zbirnyk tez* (p. 43). Retrieved from https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12901/1/Osoblyvosti_vprovadzhennia.pdf [in Ukrainian].
10. Onyshko, S., & Venhurenko, T. (2021). Do pytannia dominant kontseptualnoi transformatsii vidnosyn u lantsiuhu "finansova systema — finansovyi rynek — finansove poserednytstvo". *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 1(25), 111–116. Retrieved from <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/236042/234428> [in Ukrainian].
11. Sirenko, N. M., Bodnar, O. A., & Shyshpanova, N. O. (2021). Instytutsionalna infrastruktura finansovoho rynku: teoretyko-praktychnyi aspekt. *Modern Economics*, (25), 130–135. [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-20) [in Ukrainian].
12. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2023). *Zvit pro finansovu stabilnist. Hruden 2023*. Kyiv: NBU. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023> [in Ukrainian].
13. Liutyi, I. O., & Krupka, I. M. (2019). Priorytety rozvytku ta superechnosti funktsionuvannya vitchyznianoho rynku aktsii. *Naukovi pratsi NDFI*, (2), 45–66 [in Ukrainian].
14. Nikiforov, P. O., & Potapenko, T. P. (2024). Monetarna polityka NBU ta yii vplyv na stabilnist finansovoho rynku v umovakh voiennoho chasu. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia*, (1), 78–87 [in Ukrainian].
15. Natsionalnyi bank Ukrainy. (n.d.). Finansovi rynky. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/markets> [in Ukrainian].
16. Tsyhanova, N. V. (2019). Vzaiemodiia subiektiv finansovoho rynku v umovakh povedinkovoi ekonomiky. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, (2), 174–184. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2019-2-64-21> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 08.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 15.04.2026

Kharabara Violetta

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Finance and Credit
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National
University*

THE STRUCTURE AND FUNCTIONING OF UKRAINE'S FINANCIAL MARKET: A THEORETICAL ANALYSIS

Summary. Introduction. Amid the escalation of the armed conflict in Ukraine, the financial market is experiencing significant disruptive effects, manifested in the instability of the hryvnia exchange rate, a decline in confidence in the financial system, and difficulties in long-term planning. The intensification of financial risks is accompanied by an outflow of investment capital, a decline in the value of securities, and a deterioration of the investment climate. Under such conditions, economic agents tend to limit investment activity, preferring to preserve assets in more stable forms. As a result, the stable functioning of the financial market becomes of key importance as a necessary prerequisite for the development of the real sector of the economy and the effective reallocation of financial resources.

The purpose of this article is to study and systematize theoretical approaches to defining the essence of the financial market, as well as to conduct a comprehensive analysis of the mechanism of its functioning under the conditions of Ukraine's wartime economy.

Methods. The article employs a combination of quantitative and qualitative research methods, including the analysis and synthesis of scientific approaches to defining the essence of the financial market, a structural-functional analysis of its segments, an assessment of the impact of macroeconomic factors on its functioning, as well as a cause-and-effect analysis of currency regulation processes and investment activity; in addition, a systematic approach was used to study the mechanism of the financial market's functioning under the conditions of a wartime economy.

Results. This article substantiates the theoretical foundations of the financial market's functioning and summarizes approaches to defining its essence in the context of a wartime economy. In particular, the concept of the financial market is clarified as a multifunctional system for the redistribution of financial resources, which ensures not only investment processes but also the maintenance of liquidity, the coverage of cash gaps, and the management of financial risks. It is demonstrated that, under conditions of macroeconomic instability, state regulatory mechanisms specifically monetary policy instruments, exchange rate controls, and banking supervision play a key role in ensuring the market's effective functioning. The specific features of the functioning of the main segments of the financial market (money, foreign exchange, credit, and stock) and their interrelationship in the process of ensuring financial stability have been identified. The impact of the exchange rate, interest rates, and foreign economic activity on the development of the financial market is substantiated, which allows for a comprehensive assessment of its condition and the identification of directions for improving its operational efficiency under a wartime economy.

Conclusions. The financial market is a complex, multi-level system that facilitates the redistribution of financial resources among economic agents and performs key functions within the state's financial system. Its effective functioning is a prerequisite for economic development. The mechanism of the financial market's functioning encompasses the interaction of various segments and instruments, as well

as a system of state regulation aimed at ensuring stability. In a wartime economy, the importance of monetary policy, currency regulation, and banking supervision increases.

Prospects for further research involve an in-depth analysis of the functioning of Ukraine's financial market under wartime and post-war economic conditions, particularly assessing the impact of macroeconomic instability on market participants' behavior, exchange rate dynamics, and investment processes. Empirical studies using statistical data, as well as modeling the effectiveness of state financial market regulation instruments, are of particular relevance.

Key words: financial market, households, investment climate, financial risks, monetary policy, financial stability.